

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3325/2024. (VII. 29.) AB HATÁROZATA**bírói döntés megsemmisítéséről**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Handó Tünde és dr. Márki Zoltán* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az Egri Törvényszék 2.Bf.188/2022/8. számú ítélete és a Hatvani Járásbíróság 8.B.1/2022/6. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisíti.

I n d o k o l á s**I.**

- [1] 1. Az indítványozó (Balog Margó) jogi képviselő (Dr. Csóka Velmira Ügyvédi Iroda, ügyintéző ügyvéd dr. Csóka Velmira) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte az Egri Törvényszék 2.Bf.188/2022/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását, és a Hatvani Járásbíróság 8.B.1/2022/6. számú ítéletére kiterjedő megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló büntetőügyben a bíróságok által megállapított tényállás szerint egy internetes oldalon 2019. július 18-án a véleménycikkek rovatban „Álljunk meg egy szóra Kondek Úr” címen jelent meg egy ismeretlen személy által feltöltött cikk, amely a következő állítást tartalmazta: „Nem kommentálta Havassy Kálmán esetét, vagy azt, amikor polgármestere, Horváth Richárd nőket aláz, és Szikszai Márta jegyző kínai kiruccanását sem véleményezte.” Az ügyben Horváth Richárd polgármester feljelentése folytán elrendelt nyomozás eredményeként az indítványozó – mint főszerkesztő – ellen büntetőeljárás indult.
- [3] A Hatvani Járásbíróság mint elsőfokú bíróság a 8.B.1/2022/6. számú ítéletében az indítványozót a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő rágalmozás vétségében bűnösnek mondta ki, ezért megrovásban részesítette.
- [4] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a cikk egy önkormányzati képviselő (Kondek Zsolt) tevékenységét, megnyilvánulásait vizsgálta, a Hatvanban létrehozandó főiskolával és útfelújításokkal kapcsolatban, így kétséget kizáróan közügyet érintően keletkezett. A bíróság ezt követően a polgármesterre vonatkozó közlés jellegét vizsgálta, és megállapította, hogy a cikk végén váratlanul, teljesen oda nem illő módon jelent meg a „Horváth Richárd nőket aláz” mondat, az a cikk korábbi tartalmához semmilyen módon, sem logikailag, sem tartalmilag nem kapcsolódik. A bíróság álláspontja szerint a „nőket aláz” mondatrész valótlan tényállítás, amely a közügyek vitatásának körén kívül esik, öncélú, és célja a társadalmi megbecsülés rombolása volt. A véleménynyilvánítás szabadsága ezért ebben a vonatkozásban már nem nyújt védelmet. A bíróság ezért megállapította a lap főszerkesztőjének a büntetőjogi felelősségét.
- [5] Az Egri Törvényszék mint másodfokú bíróság a 2.Bf.188/2022/8. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet – a bűnügyi költségre vonatkozó rendelkezés megváltoztatása mellett – helybenhagyta.
- [6] A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a közzétett cikkben Horváth Richárd polgármestert érintően egy olyan negatív tényállítás került megfogalmazásra, amely a polgármesteri tevékenységével nem függ össze, a közélet vitatásán, illetve egy közszereplő bírálatához való jogon egyértelműen túlmutat. A másodfokú bíróság ezért megállapította, hogy a „Horváth Richárd nőket aláz” bejegyzés nyilvánvalóan az emberi méltóságot sértő tényállítás, amely túllépi a szabad véleménynyilvánítás, a bírálat, a kritikai megállapítások büntetőjogi korlátját, vagyis nem a közéletet formáló vélemény, hanem célzatosan a magánvádló megsértésére irányuló kijelentés. A másodfokú bíróság kifejtette azt is, hogy az elsőfokú bíróság helyesen döntött akkor is, amikor arra a következtetésre jutott, hogy a főszerkesztőként dolgozó vádlott munkaköri köteleességét szándékosan sértette meg, amikor a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett írás megjelenése előtt mellőzte annak tartalma megváltoztatását, ezáltal belenyugodott magatartásának lehetséges következményeibe, amely az eshetőlegesen szándékkal történő elkövetést megalapozta.

- [7] 3. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény II. cikkét, VI. cikk (1) bekezdését, IX. cikk (1), (2) és (6) bekezdését, valamint 28. cikkét.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény II. cikke azért sérült, mert „akarata ellenére a magyar büntetőbíróság büntetőeljárás alá vonta olyan cselekmény miatt, amit objektíve nem követhetett el, ezért általános személyiségi joga, valamint testi-lelki szubsztanciája sérült”. Az indítványozó az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmét azért állította, mert a büntetőjogi szankció érintette magán- és családi életét, amelyet ártatlanul alkalmaztak vele szemben.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény IX. cikkét is. Az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének állított sérelme körében utalt a Kúria gyakorlatára (BH 2023.151.), amely szerint a közszereplő politikusoknak, mint a közéletet alakító, tisztségüket választás útján elnyerő személyeknek a jellege, személyisége közvita tárgyát képezheti. Az ennek megítélésénél jelentős, a magánélet méltányos határait nem sértő valós tényközlések (híresztelések és tényre közvetlenül utaló kifejezések) megengedettek, ezek ellen a büntetőjogi fellépés nem indokolható. Az indítványozó utalt az Alkotmánybíróság gyakorlatára is, kiemelve, hogy a közléssel érintett státusza, közszereplői minősége továbbra is az alkotmányjogi mérlegelés fontos szempontja [3237/2022. (V. 18.) AB határozat, Indokolás [39]; 3236/2018. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [30]]. Az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (2) és (6) bekezdésének a sérelmét azért állította, mert álláspontja szerint az eljáró bíróságok döntésük meghozatala során figyelmen kívül hagyták a sajtószabadság alkotmányos szempontjait. Hangsúlyozta, hogy amennyiben a sajtóban megjelent cikk közvetlenül a közéleti szereplő politikai tevékenységére, programjára, közéleti hitelességére vagy alkalmasságára (alkalmatlanságára) vonatkozik, akkor – még ha állító módban fogalmazták is meg – vélelmezhető a közlés véleményként való értelmezése. Az indítványozó kiemelte azt is, hogy álláspontja szerint szintén védelem alá tartozhat a kritika túlzó, meghökkentő megfogalmazása akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint. Ráadásul a mérlegelés arra is támaszkodhat, hogy egyes részletek tényszerű cáfolatára a közléssel érintett személynek széleskörű lehetősége van.

II.

- [10] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

(2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.

[...]

(6) A sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [11] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek, így különösen az Abtv. 27. § (1) bekezdésében, 29–30. §-ában és 52. § (1b) bekezdésében foglalt törvényi feltételeknek eleget tesz-e.

- [12] 1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ában meghatározott esetben az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az indítványozó jogi képviselője a másodfokú bíróság ítéletét 2023. július 4-én vette át, míg az alkotmányjogi panaszt 2023. szeptember 1-jén nyújtotta be, ezért megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben került előterjesztésre.
- [13] 2. A határidőben benyújtott indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében felsorolt követelményeinek részben tesz eleget. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény II. cikkének és VI. cikk (1) bekezdésének a sérelmét pusztán állította, azonban a panasz nem tartalmazza „az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], illetve az „indítványban foglalt kérelem részletes indokolását” [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e*) pont]. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: nem alkalmas az indítvány az érdemi elbírálásra, ha megjelöli ugyan az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes alkotmányjogi érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a bírói döntés {3058/2021. (II. 19.) AB végzés, Indokolás [26]}.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdése tekintetében megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Az indítvány megjelölte az indítványozó jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés és 52. § (1b) bekezdés *a*) pont], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását. Az indítványozó megjelölte továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *c*) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *d*) pont]. Az indítvány benyújtását részletesen indokolta, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jogok sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pont]. Az indítványozó kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntések megsemmisítésére nézve [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont].
- [15] 3. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az indítványozó az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a másodfokú bíróságnak az ügy érdemében hozott jogerős ítéletét támadta, és az eljárás folyamán jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. Az indítványozó a bírósági eljárásban vádlottként vett részt, ezért az alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége fennáll.
- [17] 4. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának a törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés, 52. § (1b) bekezdés *b*) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon.
- [18] Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény IX. cikk (6) bekezdésének a sérelmére az alkotmányjogi panaszában, amely szerint „[a] sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg”. E rendelkezés azonban önálló alapjogot nem állapít meg, így az indítványozó erre alapjogi sérelmet nem alapíthat.
- [19] Az indítványozó a támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét az Alaptörvény 28. cikkével összefüggésben is állította. Az Alaptörvény 28. cikke azonban önmagában nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak, ezért e cikke sem alapítható alkotmányjogi panasz {3165/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [20] 5. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] E tekintetben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az ügy az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdése vonatkozásában felveti a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét. A bírósági ítéletek kapcsán ezért vizsgálni kell, hogy az eljáró bíróságok értelmezése a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságával kapcsolatban megfelel-e Alaptörvényből fakadó szempontoknak.
- [22] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a panasz befogadásáról szóló döntést mellőzve, az Alaptörvény IX. cikke vonatkozásában érdemben bírálta el.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogi panasz alapján „a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]} Az Alkotmánybíróság nem vonhatja el azonban az ítélező bíróságok hatáskörét az előttük fekvő tényállás elemeinek átfogó mérlegelésére, csupán a mérlegelés alapjául szolgáló jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját, illetve a mérlegelés alkotmányossági szempontjainak a megtartását vizsgálhatja felül.
- [25] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben szükségesnek tartja azt is kiemelni, hogy az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok részére alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy az ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]; 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]}. A bíróságnak a jogszabályok által kijelölt értelmezési kereteken belül kell azonosítaniuk az eléjük kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, valamint a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmezniük.
- [26] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz alapján a jelen ügyben azt vizsgálta, hogy az eljáró bíróságok helyesen ítélték-e meg a szóban forgó ügynek a véleménynyilvánítás szabadságával összefüggő kapcsolatát. Tekintettel arra, hogy az alkotmányossági vizsgálat egy büntető ügyet érint, ezért az Alkotmánybíróság már eljáróban szükségesnek tartja kiemelni, hogy következetes gyakorlata szerint „[a] közügyeket vitató közlésekkel szembeni állami büntetőhatalom gyakorlása a büntetőjogi szankció súlyossága, stigma jellege és öncenzúra kiváltására alkalmas hatása miatt [...] különösen érzékenyen érinti a véleményszabadságot és a szabadsággal élni kívánókat”, ezért „a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni” {3237/2022. (V. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}.
- [27] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságának a jelen ügy szempontjából releváns alkotmányos tartalmát.
- [28] 2.1. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték. A demokratikus jogállamokban ugyanis alapvető követelmény, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, szabadon válhasson a közvélemény alakítójává. A társadalmi és politikai, vagyis a közéleti viták szabadsága és sokszínűsége nélkül ugyanis nincsen szabad közvélemény és nincsen demokratikus jogállam {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]}. Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint a véleménynyilvánítás szabadsága akkor követel kiemelt védelmet „amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát” [3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [29]. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlatában jellemzően a politikai jellegű közéleti szólások szabad kinyilvánítását tekinti a véleménynyilvánítás szabadsága legbensőbb védelmi körének {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]}. Ezekben az esetekben a véleménynyilvánítási szabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az ilyen jellegű szólások erősebb védelmet élveznek, és korlátozásuk csak a legszűkebb körben nyerhet igazolást {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]}.
- [29] Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy „a közéleti szereplőkre vonatkozó beszéd mindazonáltal a politikai véleménynyilvánítás központi alkotóeleme. A közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában – jellemzően a sajtón keresztül – résztvevők egymás elképzeléseit, politikai teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. A sajtónak pedig alkotmányos küldetése, hogy a közhatalom gyakorlóit ellenőrizze, aminek szerves ré-

szét képezi a közügyek alakításában résztvevő személyek és intézmények tevékenységének bemutatása és – akár rendkívül éles hangú – kritikája.” {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]}

- [30] A sajtószabadság alkotmányos szempontjaira tekintettel szükséges kiemelni, hogy a sajtó olyan fórumot kínál a szólás szabadságához és a közügyek szabad vitathatóságához, amely kulcsfontosságú szerepet játszik abban, hogy a közvélemény és a politikusok számára ellenőrizhetővé válhassanak a közhatalmat gyakorlók, illetve a köztisztviselőket vállalkozók. A polgárok kizárólag ilyen információk birtokában alkothatnak szabadon véleményt a közhatalmat gyakorlók teljesítményéről, munkájának hatékonyságáról és minőségéről. Az állami szervek ellenőrizhetősége pedig a polgárok demokratikus önkormányzásának lehetőségét biztosítja, így a polgároknak alapvető joguk van ahhoz, hogy a közügyeket érintő kérdésekről információhoz juthassanak. Mindezekből fakad, hogy az alkotmányos demokráciák a közügyekben való megszólalást fokozott védelemben részesítik. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a közéleti véleménynyilvánítás lehetőségét annak tartalmára tekintet nélkül azért részesíti védelemben, hogy a politikai közösség valamennyi tagjának esélye és joga lehessen a közügyeket érintő kérdések szabad vitatásához {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [31] 2.2. Az Alkotmánybíróság korábban már több alkalommal vizsgálta, hogy miképp oldható fel a véleménynyilvánítás szabadsága és valamely közhatalmat gyakorló személy becsülete, jó hírneve közti kollízió.
- [32] A 3329/2017. (XII. 8.) AB határozat a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatra támaszkodva alakította ki azt a tesztet, amelynek első lépéseként azt kell vizsgálni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, a közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Második lépésként a bíróságoknak azt kell eldöntenie, hogy a közlés tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e: a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Végül vizsgálni kell, hogy a korlátozás nem lépte-e túl a véleménynyilvánítás határát: „a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jog sérelem okozása” (Indokolás [30]–[32]).
- [33] 2.2.1. Elsőként tehát azt szükséges megvizsgálni, hogy a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[e]nnel megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}
- [34] A közlés jellegének vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy ha a kifejezés nem a közhatalmi tevékenységnek a kritikája, hanem pusztán az emberi méltóságot sértő személyeskedés, akkor az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése folytán nem lehet sikerrel hivatkozni a véleménynyilvánítás szabadságának védelmére {3093/2019. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [15]}.
- [35] 2.2.2. Ezt követően azt szükséges eldönteni, hogy egy vitatott közlés tényállításnak, vagy értékítéletnek minősül-e. E körben az Alkotmánybíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatában kifejtette, hogy a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és nem igazolható. Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Így a közügyeket érintő véleménynyilvánítás szabadsága a valóban bizonyult tények tekintetében korlátlanul, míg a hamis tény állításával vagy híresztelésével szemben már csak akkor véd, ha a híresztelő nem tudott a hamisságról és a foglalkozása által megkívánt körültekintést sem mulasztotta el. Az ilyen becsületsértésre alkalmas tényállítások a rágalmozás bűncselekményének törvényi tényállási elemei közé illeszkednek, így büntetendők. Az értékítéletek és a tényállítások közötti különbségtétel a közügyeket nem érintő vélemények minősítésekor is döntő jelentőségű. E minősítés határozza meg ugyanis az adott véleménynel szemben megengedhető tolerancia határait. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg. Az értékítéletek és a tényállítások eltérő megítélése tehát korrelál a közügyeket vitató és az egyéb ügyeket érintő szólások tekintetében {lásd: 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]–[41]}. E körben azon-

ban azt is kiemelte az Alkotmánybíróság, hogy „a közügyek vitatását érintő véleménynyilvánítás szabadsága alóli kivételeket jelentő büntetőjogi törvényi tényállásokat megszorítóan szükséges értelmezni. Ellenkező esetben a közügyeket vitató szólás kriminalizálása az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált alapjog szabad érvényesülése ellen hatna. Mindebből következően a rágalmazás bűncselekményének törvényi tényállásában írt »tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ« fordulatait kizárólag az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel összhangban lehet értelmezni.” {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [42]}

- [36] Ennek során pedig a közügyek intenzív vitájában résztvevők jogi felelősségre vonásához nem elegendő annak kimutatása, hogy a vizsgált megszólalás bizonyos elemei ténylegesen, objektív módon cáfolhatók. Ez a mérlegelés tehát egyértelműen túlmutat a kijelentés elemeinek pusztán bizonyíthatósági teszttel történő vizsgálatán, és az ügy valamennyi körülményének értékelését igényli. Ha az egymásra tett kijelentések közvetlenül a közéleti szereplők politikai tevékenységére, programjára vagy közéleti hitelességére, alkalmasságára vonatkoznak, akkor – még ha kijelentő módon fogalmazták is meg őket – vélelmezhető, hogy a választópolgárok a közléseket véleményként értékelik. Szintén védelem alá tarthat a kritika túlzó, meghökkentő megfogalmazása, akkor is, ha a túlzás esetleg ténybeli kérdést is érint {3107/2018. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [37] 2.2.3. A véleményszabadság határa a mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. Vagyis a véleményszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja pusztán megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltének testet {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [40]}.
- [38] A közügyek megvitatása során kifejtett vélemény határa tehát az emberi méltóság korlátozhatatlan magjának sérelme, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlése. Az Alkotmánybíróság a 3263/2018. (VII. 20.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy a szólásszabadságnak ez a korlátja nem önmagában a véleménynyilvánítás becsmérlő vagy gyalázkodó jellegének szab határt, hanem az emberi méltóságnak az emberi mivolt lényegét meghatározó és óvó magját védelmezi. Az emberi méltóságnak ezt a korlátozhatatlan tartományát nem a méltóságból fakadó egyes részjogok (pl. becsület, jóhírnév) minősített, intenzív becsmérlése sérti, hanem az, ha a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul. Ilyen jogsértés lehet egyrészt az, ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett(ek) emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbelsőbb köreibe hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat (Indokolás [41]).
- [39] 3. A fentiekben kifejtett szempontok alapján vizsgálta az Alkotmánybíróság, hogy az eljáró bíróságok az alkotmányos szempontokra tekintettel hozták-e meg döntésüket.
- [40] 3.1. Az eljáró bíróságok egyezően ítélték meg azt, hogy az ügyben vizsgált közlés a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalom alatt áll. Ennek értékelése során annak tulajdonítottak döntő jelentőséget, hogy a cikk egy önkormányzati képviselő tevékenységét, megnyilvánulásait vizsgálta, a Hatvanban létrehozandó főiskolával és útfelújításokkal kapcsolatban. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bíróságok az alkotmányos szempontokra tekintettel jutottak arra a következtetésre, hogy a közlés közügyekben való megszólalásnak minősül, és így vonatkozik rá a véleménynyilvánítás szabadsága. A fentiekben bemutatott alkotmányossági mérlegelés további szempontjait ugyanakkor már nem az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményeknek megfelelően értékelték.
- [41] 3.2. A másodfokú bíróság álláspontja szerint „a vádlott, mint a weblap főszerkesztője által a www.hatvanonline.hu internetes portálon »Alljunk meg egy szóra Kondek Úr« címen közzétett cikkben olyan – Horváth Richárd magánvádló polgármesteri tevékenységével össze nem függő, a közélet vitatásán, illetve egy közszereplő bírálathoz való jogon egyértelműen túlmutató – negatív tényállítás került megfogalmazásra a magánvádlót érintően, amely objektíve alkalmas volt az emberi becsület csorbítására, a társadalmi megbecsülés rombolására”. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint e megállapítások nincsenek összhangban az alkotmányos követelményekkel.
- [42] Az indítványozó az eljárás során többször hivatkozott arra, hogy a közlés alapját egy személy közszolgálati jogviszonyának megszüntetése képezte, és a polgármesteri hivatalból való elbocsátásának „megalázó” körülményeire vonatkozóan került megfogalmazásra. Nem tehető ezért az a megállapítás, hogy Horváth Richárd polgármes-

teri tevékenységével össze nem függő, és a közélet vitatásán kívül eső közlésről lenne szó. Kétségtelen, hogy a jelen ügyben kifogásolt közlés ténybeli kérdést érint, ugyanakkor a közlést nem lehet önmagában vizsgálni. Amint erre az Alkotmánybíróság már több – fentiekben hivatkozott – döntésében rámutatott, az inkriminált szöveget (jelen esetben: mondatrészt) mindig a teljes szöveg kontextusában kell vizsgálni. Ez alapján pedig egyértelműen megállapítható, hogy annak célja az önkormányzat működésének a kritikája volt, vagyis a cikk az irónia és a túlzás eszközével élve bírálta az önkormányzat működését. Kétségtelen, hogy a vizsgált cikk elsődlegesen az egyik képviselő-testületi tag munkáját kritizálta, ugyanakkor a cikk utolsó bekezdésében az önkormányzat működését érintően megjelent a polgármester és a jegyző kritikája is. A szerző olyan kérdésekben fejtette ki a véleményét, amelyek a helyi közösséget foglalkoztatják, és a kifogásolt mondatrészben annak a véleményének adott hangot, amely szerint több, köztük a megnevezett önkormányzati alkalmazottnak a közszolgálati jogviszonyát „megalázó” módon szüntették meg. Lényeges szempont továbbá az is, hogy a polgármester részéről a kijelentés cáfolatára sor került, a helyi közösség a polgármester álláspontját a kérdésben megismerhette.

- [43] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljáró bíróságok a fentiekben bemutatott alkotmányos szempontokat nem megfelelően értékelték, és ebből következően az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjog sérelmével terjesztették ki a rágalmazás bűncselekményének törvényi tényállásában szereplő „tényt állít” fordulatot az inkriminált mondatrészre.
- [44] 3.3. Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szólásszabadság határainak – kiváltképp büntetőjogi korlátozásának – értelmezése során az Alkotmánybíróság abból az elvi megközelítésből indul ki, hogy a közügyek vitájában a közhatalom gyakorlóját vagy közszerelő politikust érintő bírálat, értékítélet főszabály szerint nem lehet alapja büntetőjogi felelősségre vonásnak. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határát e körben azok a közlések lépik csak át, amelyek az emberi méltóság korlátozhatatlan aspektusába ütköznek, azaz a méltóságnak az emberi mivolt lényegét jogilag megragadó tartalmát sértik.
- [45] A jelen ügyben az eljáró bíróságok egyezően állapították meg, hogy a vizsgált bejegyzés „nyilvánvalóan” az emberi méltóságot sértő tényállítás. Érvelésük lényege szerint a bejegyzésben foglalt mondatrész „nem a közéletet formáló vélemény, hanem célzatosan a magánvádló megsértésére irányuló kijelentés”.
- [46] Az Alkotmánybíróság a fentiekben már utalt arra, hogy a jelen ügyben vizsgált közlés közéleti jellege a helyi közösség vonatkozásában egyértelműen megállapítható. Az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy az emberi méltóság büntetőjogi védelme a büntetőjog *ultima ratio* jellegéből fakadóan kizárólag azokkal a leg súlyosabb esetekkel szemben nyújthat oltalmat, amikor a közölt vélemény alkotmányos jogot sért vagy a jogsérelem veszélye közvetlenül jelen van {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [30]}. Más esetekben a büntetőjog által a rágalmazás tényállásán keresztül védett jogi tárgyat (az egyén társadalmi megbecsülése) a polgári jog felelősségi rendszere védi.
- [47] Mindezen szempontok alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljáró bíróságok a fentiekben hivatkozott alkotmányos szempontokat nem juttatták érvényre, és nem kellő súllyal vették figyelembe, hogy az emberi méltóság sérelmét kizárólag az alapozhatja meg, ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbensőbb köreibe hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat. Ilyen jellegű jogsértés a jelen ügyben nem állapítható meg, ezért az eljáró bíróságok döntése nem áll összhangban az Alkotmánybíróság által meghatározott szempontrendszerrel.
- [48] 4. A fentiek mellett az Alkotmánybíróság utal arra is, hogy a jogalkotó a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos szempontjaira tekintettel – összhangban az Alkotmánybíróság gyakorlatával – egyértelműen kifejezésre juttatta, hogy a közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás esetén csak végső esetben lehet a büntetőjog eszközához folyamodni, és a Btk. 226. §-át a 2023. évi XXX. törvénnyel – 2023. június 2-ával – kiegészítette a következő rendelkezéssel: „Nem büntetendő rágalmazás miatt annak a cselekménye, aki az (1) bekezdésben meghatározottakat a közügyek szabad megvitatása körében sajtótermék vagy médiaszolgáltatás útján követi el, feltéve, hogy cselekménye nem irányul a sértett emberi méltóságának nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadására.” E törvény végső előterjesztői indokolása szerint a szabályozás indoka, hogy „[a]z Alkotmánybíróság és az Emberi Jogok Európai Bírósága egybehangzó és következetes álláspontot képvisel azzal kapcsolatban, hogy a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás jogának gyakorlása során keletkezett közlések miatt a felelősségre vonás lehetősége korlátozott. A közügyekkel kapcsolatos véleménynyilvánítás esetén csak végső esetben lehet a büntetőjog eszközához folyamodni, mivel a sértett sajtóhelyreigazítási eljárás, illetve személyiségi jogi per útján is jóvátételt nyerhet mind erkölcsi, mind anyagi értelemben. Általános jogelv, hogy a büntetőjog nem tartalmazhat olyan tilalmakat, amelyek hatása nagyobb hát-

rányt okoz, mint amelytől vissza kíván tartani, és nem használható fel olyan célok elérésére, amelyek más alkalmas eszközzel is elérhetőek, kiválthatóak. Bár az európai országok nem egységesek a rágalmazás és a becsületsértés szabályozása tekintetében, a büntethetőséget kizáró okok meghatározása során a fenti elv érvényesül, illetve egyes országokban nem bűncselekmény a rágalmazás, becsületsértés, és kizárólag polgári jogi kérést nyújtható be ilyen jellegű sérelmek orvoslása érdekében.”

- [49] 5. Az Alkotmánybíróság végül utal arra is, hogy az eljáró bíróságok egyezően jutottak arra a következtetésre, hogy „a főszerkesztőként dolgozó vádlott munkaköri köteleességét szándékosan sértette meg, amikor a nagy nyilvánosság számára hozzáférhetővé tett írás megjelenése előtt mellőzte annak tartalmi megvizsgálását, ezáltal belenyugodott magatartásának lehetséges következményeibe, amely az eshetőleges szándékkal történő elkövetést megalapozta.” Döntésüket az EBH 2005.1289 sz. alatt közzétett döntésre alapították. Ezen elvi határozatban ugyanakkor a legfőbb bírói fórum (akkor még: Legfelsőbb Bíróság) azt állapította meg, hogy a büntető anyagi jogi szabályozásból következően „a főszerkesztői kötelezettségek gondatlanságból történt esetleges elmulasztása a cselekmény egyenes, vagy eshetőleges szándékkal történt elkövetését nem alapozhatja meg”.
- [50] 6. A fentieket összegezve az Alkotmánybíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az ügyben vizsgált cikk-részlet olyan értékítéletet tartalmazó közlés – az eset körülményeit figyelembe véve –, amelyet az Alaptörvény IX. cikke védelemben részesít. A véleménynyilvánítás korlátozásának kétségtől legitim célja a személyiségvédelem, ugyanakkor ennek alkotmányos szempontjait az eljáró bíróságok nem az Alkotmánybíróság gyakorlatának megfelelően mérlegelték. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntések alaptörvény-ellenesek, és azokat megsemmisítette.

Budapest, 2024. július 16.

*Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró*

*Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró*

*Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró*

*Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró*

Dr. Handó Tünde alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [51] Egyetértek a határozat rendelkező részével, mivel a bíróság nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte azt, hogy a kifogásolt kijelentés tényállítás vagy értékítélet, és ezáltal sérült az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése. Egyetértek azzal, hogy ennek megítélésakor tekintettel kellett volna lennie a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban kifejtett szempontokra a tényállítás és az értékítélet elhatárolásánál. Álláspontom szerint ennek a megállapítása már a rendes bíróság hatókörébe tartozó szakjogi kérdés.
- [52] A bíróságnak a hatályos törvényeket kell alkalmaznia. Elsődlegesen azt kell feltételeznie, hogy a jogalkotó a jogszabályok megszövegezésekor tekintettel volt az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére. Ezt erősíti az Alaptörvény 28. cikke. Ebből következően a bíróságok a döntéseiket nem alapíthatják közvetlenül az Alaptörvényre. Nem tolhatják félre a törvényt azért sem, hogy az Alkotmánybíróság által valamely más törvényhez kapcsolódóan kialakított ún. alkotmányos tesztet alkalmazzák. Az Alaptörvénnyel összhangban álló értelmezés, ezen belül az Alkotmánybíróság gyakorlatának az alkalmazása csak az ügyben alkalmazandó törvény keretein belül történhet meg.
- [53] Az 1/2015. (I. 6.) AB határozat azt tekintette kiindulópontnak, hogy az Alaptörvény az emberi méltósághoz (jó hírnévhez, becsülethez) való alapjogot biztosítja, és az emberi méltóságot sértő kijelentésekkel szemben a Btk-beli szabályozás útján intézményes védelmet biztosít. A Btk. 226. §-a (1) bekezdése a rágalmazás törvényi tényállását a következőképpen határozza meg: „Aki valakiről más előtt a becsület csorbítására alkalmas tény állít, vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” A 2023. június 2-ától hatályos (3) bekezdés szerint: „Nem büntetendő rágalmazás miatt annak a cselekménye, aki az (1) bekezdésben meghatározottakat a közügyek szabad megvitatása körében sajtótermék vagy médiaszolgáltatás útján követi el, feltéve, hogy cselekménye nem irányul a sértett emberi méltó-

ságának nyilvánvaló és súlyosan becsmérő tagadására.” Ebben a törvényi keretben kell és lehet az alkotmánybíróági gyakorlat szerinti alapjogi mérlegelést elvégeznie a bíróságnak. A cselekménynek a közügyek megvitatása keretében történő „elkövetésének” jelentősége lehet annak bírósági megítélésekor, hogy tényállítás vagy véleménynyilvánítás (értékképzés) történt-e. Jelentősége van ott is, hogy az adott kijelentés a becsület csorbítására alkalmas-e. A büntethetőséget kizáró körülmény törvényi megszövegezésétől kezdve ennek a körülménynek már önmagában álló jelentősége is van. Ugyanakkor az új rendelkezés maga is kiemeli azt, hogy a büntetőjogi szabályozás védett tárgya az emberi méltóság, hiszen a közügyek szabad megvitatása sem hatalmazza fel az embereket a másik személy emberi méltóságának nyilvánvalóan súlyos és becsmérő tagadására.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [54] 1. A határozat rendelkezésével és annak alapul szolgáló indokolásával egyetértek. Ugyanakkor indokoltnak látom párhuzamosan megemlíteni az ilyen ügyeket illetően a számomra fontos hangsúlyokat [Abtv. 66. § (3) bekezdés].
- [55] 2. Az eseti bíró ítélezésének alapja a tényállásszerűség autonóm/szuverén vizsgálata, ami érinthetetlen, sértethetetlen, amit biztosítani kell. A tényállásszerűségből kiindulás alapja alkotmányos: a bírák csak a törvénynek vannak alárendelve [Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdés].
- [56] A bíró törvényhez kötöttségén, törvénynek alávetettségén alapul a hatályos jog alkalmazásának kötelezettsége. Ezért a büntetőjogi felelősség alapkérdése a tényállásszerűség.
- [57] A becsületbevégo magatartás ellenében álló törvényi tényállás
– egyrészt a mással szemben becsület csorbítására alkalmas kifejezés használata; ami – egyéb törvényi feltételek megléte esetén – a becsületsértés (Btk. 227. §);
– másrészt a valakiről más előtt becsület csorbítására alkalmas tény állítása, hírsztelése, vagy ilyen tényre közvetlen utaló kifejezés használata; ami a rágalmozás (Btk. 226. §).
- [58] A tényállásszerűség szempontjából annak van jelentősége, hogy mindkét bűncselekmény – alapesetét tekintve – formális, tehát nem eredmény-bűncselekmény. Formális bűncselekmény esetén pedig az elkövetési tevékenység pontos meghatározása annál is inkább szükséges, mert a tárgyi oldalon – a jogi tárgyon kívül – egyedül ez határozza meg a cselekmény jellemzőit.
- [59] Másképpen szólva a Btk. az elkövetési magatartást a becsületcsorbításra alkalmasság függvényében határozza meg. Vagyis a Btk. megadja a védendő értéket, ami a becsület, viszont a törvény a bíróra bízva valamely elkövetési magatartás sértésre alkalmasságának eldöntését.
- [60] Tehát a törvény valójában nem ad konkrét elkövetési magatartást, hanem megféleltetést vár el; ezért lehet mondani, hogy nyitott a törvényi tényállás, és a törvény a bíró feladatává teszi a konkretizálást.
- [61] Valójában ez teremti meg (teremtette meg) annak lehetőségét, hogy kiterjedt, expanzív alapjogi értelmezése legyen az ilyen bűncselekmény történeti és törvényi tényállását megféleltető ítélkező tevékenységnek.
- [62] Ettől azonban e tevékenység még továbbra is gyakorlati, ítélkező (szakjogi) tevékenység; azaz meg kell tartani tartalmi mibenlétét.
- [63] 3. A tényállásszerűség követelménye alapján tehát az első eldöntendő kérdés az, hogy az elkövető magatartása (amiről szó van) tényállítás, hírsztelés, avagy kifejezés használata.
- [64] Az emberi gondolkodás ítéletek alakjában (ítéletalkotás által) történik. Az ítélet valamiről, e valaminek az állítását vagy tagadását jelenti. Tényítélet az, amikor magára a valóságbeli tényre, körülményre vonatkozóan történik leíró jellegű megállapítás; a jog nyelvén ez a tényállítás.
- [65] A tényállításhoz azonban újabb ítélet is kapcsolódhat, aminek viszont már értékelő funkciója van. Ez az értéktétele, ami a valósághoz (a valóságot leíró megállapításhoz) fűzött következtetés.
- [66] Jogilag a tényállítás és értéktétele közötti határvonal abban áll, miszerint tényállításról van szó, ha az adott nyilatkozat (megszólalás, kifejezés) alapjául meghatározott, egyedileg elhatárolt, objektív valósága szempontjából megvizsgálható esemény, történés szolgál.

- [67] Ezzel szemben értékítélet, ha annak alapja nem egyedileg körülhatárolt esemény, vagy ha a következtetések láncolata annyira hosszú, oly mértékben áttételes, hogy az egyedileg körülhatárolt, meghatározott események már nem úgy jelennek meg, mint a megnyilatkozás alapja.
- [68] Ehhez képest – értelemszerűen – minden értékítélet viszonyítást foglal magában, és minden értékítéletnek általánosító tendenciája van.
- [69] Az értékítélet valójában nem más, mint kifejezési mód egyszerűsítése, tehát a tényállítás sommásítása. Ez – értelemszerűen – egyben azt is jelenti, hogy a tényállítási tartalom elveszti a konkrétságra való visszavezethetőségét. Másfelől az egyre absztraktabbá válás pedig sűrítést, tipizálást, a lényeg megragadását jelenti; amiért is az emberek egymás között inkább használják azt a tényállítások helyettesítésére. Ez viszont már nem tényállítás, hanem értékítélet.
- [70] Kétségtelen odafigyelést, körültekintést igényel annak eldöntése, hogy mikor van tényállítás, aminek veszélyessége a tények hitelével való rontás, és mikor van olyan leegyszerűsítés, ami mögött valójában semmi tényre való vonatkozás, vonatkozathatóság nincs, és az ekként nem más, mint értékítélet.
- [71] Utóbbi pedig büntetőjogilag nem akadályozott, feltéve, hogy az nem gyalázkodás.
- [72] A tényállásszerűség eseti bírót illető, illetve kötelező vizsgálata mellett a bírói jogalkalmazásra vonatkozó külső – így az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi bíróság általi – elvárásra odafigyelés pedig valójában azt jelenti, hogy a becsületcsorbításra alkalmasság kapcsán vizsgálni kell, hogy milyen körülmények között történt a felrótt (séreلمezett) magatartás (így kerülhet szóba a közügyek intézése).
- [73] Mindez azonban nem közömbösíti a jogalkalmazó számára a jogalkalmazás eredendő támpontjának, a tényállásszerűségnek a vizsgálatát [vö. 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat].
- [74] 4. A tényállítás (híresztelés stb. avagy kifejezés használata) törvényi tényállás szerinti fogalmának megvalósulása szempontjából az adott megnyilatkozás önmagában – és nem pedig alapjogi viszonyban – vizsgálandó.
- [75] Ha a megnyilatkozás: tényállítás (híresztelés stb.), akkor kell azt vizsgálni, hogy a becsület csorbítására objektíve alkalmas-e, ha pedig a tényállítás becsület csorbítására objektíve nem alkalmas, akkor a cselekmény nem, egyik törvényi tényállás szerint sem tényállásszerű, tehát nem bűncselekmény.
- [76] Ha a megnyilatkozás nem rágalmozó magatartás, viszont azon kívüli kifejezés használata, akkor ugyanezen logika szerint elvégezhető az adott magatartás vizsgálata. Ám ennek végén is ott van a gyalázkodás meg nem engedése.
- [77] 5. A büntetőjog magatartási szabály. A tényállásszerűség vizsgálata pedig azt jelenti, hogy az eseti bírónak vizsgálnia kell (az eseti bírónak kell vizsgálnia), hogy
- amit a vád állít az valóság-e, ezen belül valakinek a magatartása-e (ember általi magatartás-e),
 - ha magatartás, akkor bűn-e,
 - ha bűn, akkor a vádlott követte-e el, és ezért büntethető-e.
- [78] Mindez elől nem lehet elvenni a levegőt, különben az ítékezés – mégoly tisztességes szándéktól is vezérelve – ideológiai, és nem pedig tárgyi alapú lesz.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2018/2023.

